

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 14. marraskuuta 2023
(OR. en)

15417/23

COPS 547
POLMIL 303
EUMC 477
TRANS 505
UD 259

SAATE

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	14. marraskuuta 2023
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	JOIN(2023) 37 final
Asia:	YHTEINEN KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE sotilaallisen liikkuvuuden toimintasuunnitelman 2.0 täytäntöönpanosta marraskuun 2022 ja lokakuun 2023 välillä

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja JOIN(2023) 37 final.

Liite: JOIN(2023) 37 final

EUROOPAN
KOMISSIO

UNIONIN ULKOASIOIDEN
JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN
KORKEA EDUSTAJA

Bryssel 13.11.2023
JOIN(2023) 37 final

YHTEINEN KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**sotilaallisen liikkuvuuden toimintasuunnitelman 2.0 täytäntöönpanosta marraskuun
2022 ja lokakuun 2023 välillä**

YHTEINEN KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

sotilaallisen liikkuvuuden toimintasuunnitelman 2.0 täytäntöönpanosta marraskuun 2022 ja lokakuun 2023 välillä

I – JOHDANTO

1. Maaliskuussa 2022 hyväksytyssä turvallisuus- ja puolustusalan strategisessa kompassissa¹ vahvistettiin, että sotilaallisen liikkuvuuden merkittävä lisääminen on elintärkeää Euroopan turvallisuudelle ja puolustukselle erityisesti Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan yhteydessä. Strategisen kompassin avulla EU:n jäsenvaltioiden joukot voivat reagoida nopeasti ja tarvittavassa laajuudessa niin EU:n ulkorajojen tuntumassa kuin kauempanakin puhkeaviin kriiseihin muun muassa siirtämällä sotilastarvikkeita nopeasti ja sujuvasti. Strategisen kompassin mukaisesti EU:n sotilaallisen liikkuvuuden toimintasuunnitelma 2.0² tarjoaa kattavan kehyksen sellaisen sotilaallisen liikkuvuuden verkon kehittämiseksi, joka on yhteyksiltään tiivis ja jolla on entistä lyhyemmät reagointiajat ja toimintakykyinen, turvallinen, kestävä ja häiriönsietokykyinen liikenneinfrastruktuuri ja kuljetusvalmiudet.
2. Ensimmäinen EU:n sotilaallisen liikkuvuuden toimintasuunnitelmaa 2.0 koskeva edistymiskertomus perustuu työhön, jota unionin eri toimielimet, elimet ja virastot tekevät parhaillaan yksilöityjen toimien täytäntöönpanemiseksi toimintasuunnitelman tärkeimmillä painopistealueilla. Se kattaa tarpeen mukaan myös edistymisen, joka eri aloilla on saavutettu edellisen, vuonna 2018 annettua sotilaallisen liikkuvuuden toimintasuunnitelmaa koskevan edistymiskertomuksen³ jälkeen. Edellinen edistymiskertomus esiteltiin syyskuussa 2021.
3. Toimintasuunnitelmassa esitetään strateginen lähestymistapa, jolla pyritään osallistamaan tehokkaasti monia erilaisia sidosryhmiä myös jäsenvaltioissa. Näin helpotetaan jäsenvaltioiden toimien – muun muassa sotilaallista liikkuvuutta ja logistiikkaverkostoa koskevien PRY-hankkeiden⁴ – ja EU:n tasolla tehtävän työn välistä yhdenmukaisuutta ja kytköksiä. Kuten toimintasuunnitelmassa on esitetty, ensimmäinen sotilaallista liikkuvuutta koskeva vuotuinen tapahtuma järjestettiin kesäkuussa 2023 neuvoston puheenjohtajavaltio Ruotsin johdolla. Tapahtumaan osallistui EU:n toimielinten, asiaankuuluvien PRY-hankkeiden ja kumppaneiden kuten Naton asiantuntijoita.

II – MULTIMODAALISET KÄYTÄVÄT JA LOGISTIKKAKESKUKSET

A. Kaksikäyttöön soveltuvan liikenneinfrastruktuurin rahoitus

4. Monivuotinen rahoituskehys 2021–2027 sisältää 1,69 miljardin euron talousarvion kaksikäyttöön soveltuvan liikenneinfrastruktuurin yhteisrahoittamiseksi Verkkojen Eurooppa -välineen kautta. Komissio käynnisti ensimmäisen hanke-ehdotuspyynnön syyskuussa 2021. Alun perin tarkoituksena oli, että komissio käynnistäisi vuosittain hanke-ehdotuspyynnöt, joiden alustava talousarvio olisi 330 miljoonaa euroa.⁵
5. Venäjän Ukrainaan kohdistaman provosoimattoman hyökkäyksen jälkeen komissio vahvisti merkittävästi tukeaan sotilaallisen liikkuvuuden edellyttämälle kaksikäyttöön soveltuvalle

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/fi/pdf>

² [Sotilaallisen liikkuvuuden toimintasuunnitelma 2.0.](#)

³ Yhteinen kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle sotilaallisen liikkuvuuden toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta lokakuun 2020 ja syyskuun 2021 välillä, JOIN(2021) 26 final.

⁴ Euroopan logistiikkaverkosto ja tuki operaatioille

liikenneinfrastruktuurille, nopeutti ehdotuspyyntöjen arviointia ja aikaisti määrärahojen asettamista saataville.

6. Toukokuussa 2022 komissio myönsi yhteensä 339 miljoonaa euroa EU:n yhteisrahoitusta 22 hankkeelle ja kaikille liikennemuodoille 15 jäsenvaltiossa.⁶
7. Komissio käynnisti toukokuussa 2022 toisen ehdotuspyynnön, jonka alustava talousarvio oli jälleen 330 miljoonaa euroa. Ehdotuspyyntö herätti jäsenvaltioissa aikaisempaa suurempaa kiinnostusta, ja ne hakivat EU:n yhteisrahoitusta yhteensä 1,39 miljardia euroa, mikä oli neljä kertaa enemmän kuin hankkeisiin oli budjetoitu. Koska hankkeiden laatu oli korkea ja uusi geopoliittinen ympäristö edellytti nopeaa reagointia, komissio valitsi marraskuussa 2022 35 hanketta, joille myönnettiin yhteensä 616 miljoonaa euroa EU:n yhteisrahoitusta.⁷
8. Näin ollen käynnissä on yhteensä 57 hanketta 18 jäsenvaltiossa ja niihin on myönnetty 944 miljoonaa euroa EU:n yhteisrahoitusta. Tästä summasta 35 prosenttia on osoitettu rautateille, 28 prosenttia maanteille, 21 prosenttia lentoasemille ja 16 prosenttia merenkulun infrastruktuurihankkeille. Yleisimpiä yhteisrahoitettuja hankkeita ovat rautateiden kapasiteetin parannukset (pääasiassa 740 metriä pitkien junien liikennöinnin varmistamiseksi); moottoriteiden (erityisesti yhdyskäytävien ja maantiesiltojen) sekä lentoasemien kapasiteetin parannukset; multimodaaliliikenteen käsittelyn valmiuksien lisääminen ja satamien kapasiteetin ja yhteyksien parannukset.
9. Kolmas ja viimeinen hanke-ehdotuspyyntö käynnistettiin toukokuussa 2023, ja hanke-ehdotusten jättämisen määräajaksi asetettiin syyskuu 2023. Tavoitteena oli käyttää jäljellä olevat määrärahat (noin 790 miljoonaa euroa). Kolmas ehdotuspyyntö herätti tähän mennessä suurimman kiinnostuksen jäsenvaltioissa: 22 jäsenvaltiota lähetti hakemuksen, ja EU:n yhteisrahoitusta pyydettiin yhteensä 3,7 miljardia euroa 112 hankkeelle, mikä tarkoittaa, että haettujen määrärahojen summa oli 4,7 kertaa suurempi kuin hankkeisiin oli budjetoitu. Komission odotetaan julkaisevan kolmatta ehdotuspyyntökierrosta koskevan myöntämispäätöksen vuoden 2024 alkupuolella. On erittäin todennäköistä, että sotilaallisen liikkuvuuden edellyttämään, kaksikäyttöön soveltuvaan liikenneinfrastruktuuriin käytettävissä olevat nykyisen monivuotisen rahoituskehysten alaiset määrärahat on käytetty loppuun kolmannen ehdotuspyyntökierroksen jälkeen.
10. Lokakuussa 2023 annetussa Eurooppa-neuvoston epävirallisessa Granadan julistuksessa⁸ EU:n johtajat vahvistivat keskittyvänsä sotilaalliseen liikkuvuuteen.
11. Euroopan investointipankin johtokunta hyväksyi 15. kesäkuuta 2023 ”Euroopan strateginen turvallisuusaloite plussan”. Aloite kasvattaa turvallisuus- ja puolustusalojen investointeihin käytettävien varojen määrää – enintään 8 miljardiin euroon nykyisen monivuotisen rahoituskehysten 2021–2027 aikana – ja soveltamisalaa laajennetaan erityisesti ottamalla sotilaallinen liikkuvuus ja kriittinen infrastruktuuri lisäalueiksi. Euroopan investointipankki ottaa huomioon muuttuneen geopoliittisen ympäristön, joka on lisännyt rahoituksen tarvetta Euroopan turvallisuuteen ja puolustusalaan sekä sen toimitusketjuihin liittyvillä eri osa-alueilla. Kun otetaan huomioon tällaisten varojen ja investointien luonne, seuraava vaihe on mahdollisten hankkeiden

⁶ Komission täytäntöönpanopäätös, annettu 24 päivänä toukokuuta 2022, sotilaallisen liikkuvuuden hankkeiden valinnasta vuoden 2021 ehdotuspyynnön perusteella Verkkojen Eurooppa -välineestä myönnettäviä liikennealan avustuksia varten täytäntöönpanopäätöksen C(2021) 5763 mukaisesti, {C(2022) 3261 final}.

⁷ Komission täytäntöönpanopäätös, annettu 11. päivänä huhtikuuta 2023, sotilaallisen liikkuvuuden hankkeiden valinnasta vuoden 2022 ehdotuspyynnön perusteella Verkkojen Eurooppa -välineestä myönnettäviä liikennealan avustuksia varten täytäntöönpanopäätöksen C(2021) 5763 mukaisesti, {C(2023) 2298 final}.

⁸ Granadan julistus, Eurooppa-neuvosto, 6. lokakuuta 2023, <https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2023/10/06/granada-declaration>

yksilöinti. Keskustelut Euroopan komission kanssa tavoista, joilla näitä toimia voitaisiin tukea, ovat jo käynnissä.

B. Euroopan laajuista liikenneverkkoa koskevan asetuksen tarkistaminen

12. Komissio esitti 14. joulukuuta 2021 ehdotuksen Euroopan laajuista liikenneverkkoa koskevan asetuksen tarkistamiseksi⁹. Ehdotus sisältää kaksi keskeistä näkökohtaa, jotka helpottaisivat sotilaallista liikkuvuutta EU:ssa ja sen ulkopuolella: ensinnäkin vahvistetaan useita liikenneinfrastruktuuria koskevia vaatimuksia erityisesti rautateiden osalta; toiseksi päivitetty kartat kuvastavat joissakin tapauksissa myös sotilaallisia tarpeita. Komissio esitti 27. heinäkuuta 2022 muutetun ehdotuksen, jossa otetaan huomioon muuttunut geopoliittinen tilanne¹⁰.
13. Euroopan laajuista liikenneverkkoa koskevan asetuksen tarkistamiseen sovelletaan tavallista lainsäätämisyjärjestystä, mikä tarkoittaa, että neuvoston ja parlamentin on päästävä yhteisymmärrykseen asetuksen lopullisesta tekstistä komission ehdotuksen pohjalta. Neuvosto hyväksyi yleisnäkemyksen 5. joulukuuta 2022.¹¹ Euroopan parlamentti puolestaan hyväksyi mietintönsä ja neuvotteluvaltuutuksen 13. huhtikuuta 2023.¹² Se sisältää ehdotuksen uudeksi sotilaallista liikkuvuutta koskevaksi 47 a artiklaksi. Artikla edellyttäisi jäsenvaltioilta erityisesti sotilaallisen liikkuvuuden tarpeiden huomioon ottamista Euroopan laajuisen liikenneverkon infrastruktuuria rakennettaessa tai parannettaessa.¹³ Uusi artikla myös velvoittaisi komission tekemään lyhyellä varoitusajalla tapahtuvia laajamittaisia sotilaallisia liikkeitä koskevan tutkimuksen.¹⁴
14. Tähän mennessä neuvosto, Euroopan parlamentti ja komissio ovat järjestäneet neljä poliittista kolmikantakokousta sillä oletuksella, että neuvoston puheenjohtajavaltio Espanja voisi saattaa neuvottelut päätökseen vuoden 2023 loppuun mennessä ja että asetus voisi tulla voimaan keväällä 2024.

C. Sotilaalliset vaatimukset

15. Euroopan laajuisen liikenneverkon ja EU:n sotilasliikenneverkon standardien yhdenmukaistamiseksi edelleen neuvosto on hyväksynyt 23. lokakuuta 2023 tarkistettut sotilaalliset vaatimukset, mukaan lukien multimodaalisia liikennekäytäviä koskevan liitteen II. Tarkistusprosessiin kuului myös neuvotteluja Naton kanssa. Sotilaallisten vaatimusten laajennettu soveltamisala kattaa logistiikkakeskukset, polttoainetoimitusketjun infrastruktuurin, Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan opetukset ja kaksikäyttöön soveltuva infrastruktuuria koskevien hanke-ehdotusten arvioinnin sotilaalliset kriteerit.

⁹ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin suuntaviivoista Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi, (COM(2021) 812).

¹⁰ Muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin suuntaviivoista Euroopan laajuisen liikenneverkon kehittämiseksi, asetuksen (EU) 2021/1153 ja asetuksen (EU) N:o 913/2010 muuttamisesta sekä asetuksen (EU) N:o 1315/2013 kumoamisesta (COM(2022) 384 final).

¹¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15058-2022-INIT/fi/pdf>

¹² https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0147_FI.html#_section1

¹³ ”1. Kun jäsenvaltiot rakentavat tai parantavat Euroopan laajuisen liikenneverkon infrastruktuuria, niiden on arvioitava, onko tarpeen, aiheellista ja toteutettavissa mennä III luvussa vahvistettuja vaatimuksia pidemmälle joukkojen ja kaluston sotilaallisten kuljetusten painon, koon tai laajuuden huomioon ottamiseksi.”

¹⁴ ”2. Komissio toteuttaa ... päivään ... kuuta ... [vuoden kuluttua tämän asetuksen voimaantulosta] mennessä tutkimuksen, jossa kartoitetaan mahdollisuuksia lyhyellä varoitusajalla tehtäviin suuren kokoluokan liikkeisiin kaikkialla unionissa, mukaan lukien strategiset reitit, Euroopan laajuisen liikenneverkon infrastruktuurin kaksikäyttökäyttämömahdollisuuksien parantamiseksi. Tutkimuksessa esitetään tietoja kaksikäyttöisissä liikkuvuustarkoituksissa tehtävää pitkän aikavälin infrastruktuurisuunnittelua varten. Komissio kuulee tutkimuksen aikana jäsenvaltioita.”

16. Uudessa polttoaineen toimitusketjua koskevassa liitteessä¹⁵ esitetään polttoainejärjestelmien, laitojen ja laitteiden tekniset eritelvät sen varmistamiseksi, että ne pystyvät tehokkaasti tukemaan laajamittaisia sotilaallisia liikkeitä ja ylläpitämään yhteentoimivuutta strategisten kumppanien, kuten Naton, kanssa. Sen sisältämät vaatimukset ovat samat kuin Naton käyttämät standardit, jotka toimitettiin EU:n sotilasesikunnalle (EUSE).¹⁶ Koska liite on osa sotilaallisia vaatimuksia, se mahdollistaa kaksikäyttöön soveltuvien polttoainetoimitusketjun infrastruktuurihankkeiden mahdollisen tulevan yhteisrahoituksen Verkkojen Eurooppa -välineestä, mikä kannustaa jäsenvaltioita investoimaan polttoainetoimitusketjun infrastruktuuriin.

D. Pitkän aikavälin infrastruktuurisuunnittelu sotilaallisten joukkojen lyhyellä varoitusajalla tapahtuvaa ja laajamittaista liikkumista varten

17. Komission yksiköt yhdessä Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH) kanssa, EU:n sotilasesikunta mukaan luettuna, ovat toimittaneet jäsenvaltioille tutkimuksen lähestymistapaa ja aikataulua koskevan selittävän muistion. Tutkimuksessa pyritään yksilöimään mahdolliset lyhyellä varoitusajalla tapahtuvat laajamittaiset liikkeet, jotta polttoainetoimitusketjun sietokykyä, infrastruktuurin pitkän aikavälin suunnittelua ja infrastruktuurin optimaalista käyttöä voidaan parantaa. Tutkimustyö on aloitettu ja sen pitäisi valmistua kevääseen 2024 mennessä. Ensimmäinen vaihe käynnistettiin tämän vuoden heinäkuussa. Sen aikana tehdään tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa, jotta sotilashenkilöstön ja -kaluston lyhyellä varoitusajalla tapahtuvien ja laajamittaisten liikkeiden tärkeimmät käytävät konfliktitilanteissa tai sotilaallisissa harjoituksissa voidaan yksilöidä. Toisessa vaiheessa yksilöidään sotilaallisen liikkuvuuden kannalta keskeisiksi määritettyjen käytävien infrastruktuurin puutteet. Kolmannessa vaiheessa on yksilöitävä toimet, joilla puutteet korjataan ja joilla varmistetaan, että sotilashenkilöstö ja -kalusto pystyvät liikkumaan sujuvasti. Yleisenä tavoitteena on priorisoida paremmin tarvittavia investointeja, joilla edistetään lyhyellä varoitusajalla tapahtuvia sotilaallisia liikkeitä. Tutkimus tukee tavoitetta rakentaa hyvin jäsenvaltioiden verkosto, jolla on valmiudet kuljettaa ja varastoida vaarallisia aineita sekä tuoda polttoainetta saataville oikeissa määrin.
18. Tämä työ lisää TEN-T-politiikan ja EU:n sotilaallisen liikkuvuuden välisiä synergioita käyttäen rajallisia resursseja mahdollisimman tehokkaasti. Puutteiden korjaamiseen ja sotilaallisen liikkuvuuden vahvistamiseen tähtäävät yksilöidyt toimet ovat tärkeä panos Verkkojen Eurooppa -välineestä saatavan tulevan yhteisrahoituksen sekä jäsenvaltioiden kansallisten investointien painopisteiden kannalta. Lisäksi Euroopan investointipankki tunnistaa analyysin pohjalta – tiiviissä yhteistyössä komission kanssa – kaksikäyttöön soveltuvat hankkeet, jotka tuovat huomattavaa lisäarvoa puolustukseen.
19. Analyysin avulla jäsenvaltiot voivat myös koordinoida paremmin suunnitteluaan muiden jäsenvaltioiden kanssa varmistaakseen, että infrastruktuurin laatu pysyy samana koko useiden eri jäsenvaltioiden muodostaman käytävän matkalla. Se johtaa myös parempaan koordinointiin jäsenvaltioiden puolustusministeriöiden ja infrastruktuurista vastaavien ministeriöiden välillä. Lisäksi analyysi edistää tiiviimpää yhteistyötä ja synkronointia jäsenvaltioiden välillä, kun ne investoivat infrastruktuuriin, mikä parantaa yhteyksiä laajamittaisten sotilasliikkeiden käsittelyssä Euroopan tasolla.

E. Pääsy ilmatilaan ja ilmatilan navigointipalveluihin (yhtenäinen eurooppalainen ilmatila ja SESAR)

¹⁵ Katso ”Sotilaalliset vaatimukset sotilaallista liikkuvuutta varten EU:ssa ja sen ulkopuolella”, ST 10440/23, liite XI, jonka EU:n neuvosto hyväksyi 23. lokakuuta 2023 (vahvistetaan myöhemmin).

¹⁶ Asiakirja ”NATO Technical Criteria and Standards for Pol Facilities”, ”AC/4-N(2017)0002 (INV)”, päivätty 19. tammikuuta 2017, muutettu 9. kesäkuuta 2023.

20. Euroopan puolustusvirasto (EDA) ja asiaankuuluvat komission yksiköt ovat jatkaneet yhteistyötään ilmatilan ja lennonvarmistuspalvelujen saatavuuden varmistamiseksi siviili- ja sotilasilmailulle yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ja siihen liittyvän ilmaliikenteen hallinnan tutkimushankkeen (SESAR) yhteydessä. Puutteellinen yhteentoimivuus sotilaallisten järjestelmien ja siviilijärjestelmien välillä saattaa aiheuttaa sotilaille ilmatilaan pääsyyn ja navigointipalvelujen käyttöön liittyviä riskejä. Joissakin tapauksissa tämä saattaa myös olla haastavaa erityisesti, kun armeija tarjoaa palveluja siviilikäyttäjille. Kuten sotilaallisten vaatimusten viimeisimmästä päivityksestä käy ilmi¹⁷, ilmailun ja ilmaliikenteen hallinnan sisällyttäminen sotilaallista liikkuvuutta koskevaan aloitteeseen on tunnustus niiden merkityksestä yhteentoimivuuden puutteiden korjaamisessa. Kaksikäyttövaatimuksia koskevan täytäntöönpanoasetuksen tulevan päivityksen¹⁸ jälkeen sotilasilmailuyhteisö voisi tulevaisuudessa osallistua Verkkojen Eurooppa -välineen sotilaallista liikkuvuutta koskeviin ehdotuspyyntöihin. Lisäksi kaksikäyttöön soveltuvien laitteiden merkityksen kasvaessa on otettava huomioon Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston (EASA) rooli sertifioinneista vastaavana siviiliviranomaisena.

III – SÄÄNTELYYN LIITTYVÄT TUKITOIMENPITEET

A. Luvat rajat ylittävään liikkumiseen

21. EDA:n A-ohjelma ”Rajat ylittävän liikkumisen lupamenettelyjen optimointi Euroopassa” yhdenmukaistaa ja yksinkertaistaa menettelyjä ja kehittää ratkaisuja osallistuvien jäsenvaltioiden maa-alueilla, ilmatiloissa ja sisävesillä. Tanskasta tuli 12. syyskuuta 2023 kahden teknisen järjestelyn viimeisin allekirjoittaja. Niistä yksi koskee maaulottuvuutta ja toinen ilmaulottuvuutta. Maa- ja ilmaulottuvuuksia koskevat tekniset järjestelyt on nyt allekirjoitettu 25 osallistuvan jäsenvaltion toimesta, Norja mukaan lukien. Osallistuvat jäsenvaltiot kehittävät parhaillaan EDA:n tuella teknistä järjestelyä meriulottuvuutta varten, ja allekirjoittamista koskevan menettelyn odotetaan käynnistyvän vuoden 2024 alussa.
22. Allekirjoitettujen teknisten järjestelyjen täytäntöönpanon tukemiseksi EDA on kehittänyt täytäntöönpanon seurantamatriisin, jonka avulla voidaan seurata järjestelyjen alaisten eri toimien täytäntöönpanon edistymistä. Lisäksi jäsenvaltioilta saadaan tulevia muutoksia silmällä pitäen arvokasta palautetta sotilaallisen liikkuvuuden kansallisten yhteyspisteiden verkoston kautta. EDA järjestää yhteistyössä EU:n jäsenvaltioiden kanssa suunnitteluharjoituksen tai työpajan, jolla helpotetaan teknisten järjestelyjen täysimääräistä täytäntöönpanoa ja testataan myös vuotuisen hyväksynnän mallia, joka on kehitetty maaliikenteen teknisiä järjestelyitä varten.
23. EDA järjesti ensimmäisen kokouksen koordinoivien jäsenvaltioiden kanssa 5. heinäkuuta 2023 tutkiakseen mahdollisuuksia yhdistää sotilaallista liikkuvuutta ja logistiikkakeskusten verkostoa koskevat PRY-hankkeet. EDA tutkii tulosten perusteella mahdollisuuksia yhdessä osallistuvien jäsenvaltioiden kanssa. Lisäksi hankkeiden yhteydessä on sovittu vastavuoroisesta osallistumisesta niihin liittyviin kokouksiin synergian ja koordinoinnin edistämiseksi.

B. Logistiikan digitalisaatio

24. Euroopan puolustusrahaston vuoden 2021 työohjelmaan sisältyi ehdotus sotilaalliseen liikkuvuuteen liittyvän turvallisen ja nopean digitaalisen tietojenvaihtojärjestelmän, jäljempänä ’SDMMS’, kehittämisestä. Komissio julkaisi voittaneen tarjoajan 21. heinäkuuta 2022: se on Viron

¹⁷ Sotilaallista liikkuvuutta EU:ssa ja sen ulkopuolella koskevien sotilaallisten vaatimusten (ST 11373/19) tarkistettu liite II, 27. maaliskuuta 2023.

¹⁸ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2021/1328, annettu 10 päivänä elokuuta 2021, tiettyihin kaksikäyttöinfrastruktuuri-toimien luokkiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1153 nojalla sovellettavien infrastruktuurivaatimusten määrittämisestä, C(2021) 5859 (EUVL L 288, 11.8.2021).

johtama konsortio, joka koostuu 9 jäsenvaltiosta¹⁹ ja Norjasta, ja sille myönnetään yli 9 miljoonaa euroa rahoitusta digitaalisen järjestelmän kehittämiseen. Avustussopimus allekirjoitettiin joulukuun 2022 lopussa, ja ensimmäinen aloituskokous järjestettiin tammikuussa 2023. Hankkeen kokonaiskesto on 30 kuukautta, mikä tarkoittaa, että sotilaalliseen liikkuvuuteen liittyvään turvalliseen ja nopeaan tietojenvaihtoon käytettävän digitaalisen järjestelmän pitäisi olla käytettävissä vuoden 2025 puoliväliin mennessä. Digitaalinen järjestelmä helpottaa suoraa ja turvallista tietojenvaihtoa niiden osallistuvien hallitusten välillä, jotka pyytävät ja hyväksyvät sotilaallisia liikkeitä.

25. Ensimmäisen vuoden aikana SDMMS-hankkeen pääpaino on ollut toiminnan järjestelyiden luomisessa ja kaikkien sidosryhmien täysimääräisessä integroimisessa hankkeeseen. Tavoitteena on päästä hankkeen ensimmäisen vuoden loppuun mennessä yhteisymmärrykseen kaikista toiminnallisista ja ei-toiminnallisista vaatimuksista, jotta hankkeen toteutusvaiheen yksityiskohtaiset tavoitteet ja suunnitelmat voidaan määritellä. Lisäksi laaditaan toiminnallisia hyötyjä ja kustannuksia koskeva suunnitelma, jotta järjestelmän tulevien muutosten arvoa voidaan arvioida paremmin. Nämä seikat kokonaisuudessaan muodostavat tärkeän perustan koko järjestelmän tulevalle kehitykselle.

C. Tullijärjestelmä

26. EDA pyrkii yhdessä komission ja osallistuvien jäsenvaltioiden kanssa tarkistamaan tarpeiden, hyötyjen ja riskien arviointia osallistuvien jäsenvaltioiden käyttämän sotilastullijärjestelmän kehittämistyön pohjaksi. Arviointia käytetään kaikkien lisätoimien perustana. Samaan aikaan komissio odottaa SDMMS-hankkeen ensimmäisiä konkreettisia tuloksia, ennen kuin se aloittaa EU:n tullilainsäädäntöön tehtävien oikeudellisten muutosten valmistelun. Oikeudellisilla muutoksilla varmistetaan, että jäsenvaltioiden saatavilla on oikeudellinen kehys järjestelmän käyttöä varten ja että järjestelmä on yhdenmukainen EU:n tullilainsäädännössä vahvistettujen tullimenettelyjen kanssa.

D. Parempi logistiikka

27. Jotta voitaisiin laatia konsepti EU:n laajuista logistiikkatietoverkkoa varten logistiikkatietojen vaihtamiseksi eri osallistujien kesken, EDA esitti vuoden 2023 alkupuoliskolla kansallisia logistiikkatietojärjestelmiä ja toiminnanohjausohjelmistoja kartoittaneen tutkimuksen tulokset. Tutkimukseen kuului myös kansallisia jäljitys- ja seurantavalmiuksia koskevien ja muiden tietoteknisten sovellusten, kuten Naton logistisia prosesseja tukevan sovelluksen (Logistics Functional Area Services, LOGFAS), kartoitus. Tutkimuksen tulokset toimivat pohjana toiselle tutkimukselle, jonka tavoitteena on luoda konsepti sille, miten yhteenliitetty logistinen viestintäverkosto voidaan luoda.
28. Materiaalia lisäävän valmistuksen – joka tunnetaan sotilaslogistiikassa yleisesti 3D-tulostamisena – käytön osalta EDA:n hiljattain käynnistetyssä B-hankkeessa ”Additive Manufacturing for Logistics Support” pyritään kehittämään ja määrittämään yhteisiä standardeja yhteentoimivuuden parantamiseksi. Näiden toimien tueksi EDA on tehnyt useita tutkimuksia, jotka esiteltiin vuoden 2023 aikana. Tähän liittyen eräässä tutkimuksessa asevoimille annettiin oikeudellisesta näkökulmasta ohjeet materiaalia lisäävän valmistuksen ratkaisujen käyttämisestä erilaisissa sotilaallisissa tilanteissa.

¹⁹ Liettua, Saksa, Viro, Bulgaria, Puola, Luxemburg, Romania, Tšekki, Latvia.

IV – HÄIRIÖNSIETOKYKY JA VALMIUS

A. Strategisia kuljetuksia koskevat valmiudet

29. Strategisen kompassin²⁰ mukaisesti EU:n jäsenvaltiot sopivat vahvistavansa ilmaulottuvuuteen liittyvää yhteistyötä ja koordinoitua kehittämällä valmiuksia yhteisten lentoturvallisuusoperaatioiden toteuttamiseen, mihin kuuluvat ilmatuki, pelastus- ja evakuoitustehtävät sekä valvonta- ja katastrofiaputehtävät. Sotilaallisten ilmavoimavarojen koordinoitun käytön helpottamiseksi ja YTPP-operaatioiden tukemiseksi EU:n jäsenvaltiot aikovat myös vahvistaa EU:n ja monenvälisen rakenteiden ja aloitteiden, kuten Euroopan ilmakuljetusjohtoportaan (EATC), välistä yhteistyötä ja kumppanuutta ilmaliikenteen alalla. Tähän liittyen EU:n sotilasesikunta ja EATC:n osallistujavaltiot²¹ allekirjoittivat teknisen järjestelyn 28. kesäkuuta 2023. Teknisellä järjestelyllä yhdenmukaistetaan menettelyjä, joilla helpotetaan EU:n sotilasesikunnan pääsyä EATC:n lentoliikennepalveluihin ja siten tuetaan sotilaallisten YTPP-operaatioiden ja strategisten haavoittuneiden lentokuljetusten ja lentoliikenteen toteuttamista. Kiireellisissä tapauksissa myös muut EU:n toimijat, kuten YTPP-siviilioperaatioissa käytettävät siviilikriisinhallinnan suunnittelu- ja toteutusvoimavarat ja kriisinhallintakeskus, voisivat konsulipalveluihin vaikuttavan kriisin sattuessa hyödyntää näitä menettelyjä. EATC:n seitsemän osallistujavaltiota ovat varanneet EU:n sotilasesikunnan käyttöön vastaavat lentotunnit vapaaehtois pohjalta ja maksutta, jotta menettelyjä voidaan testata yhden vuoden ajan.

EU:n sotilasesikunnan ja EATC:n välinen yhteistyö on ensimmäinen askel kohti näiden kahden tahon välistä syvempää yhteistyötä. Tätä teknistä järjestelyä voidaan käyttää myös muiden hankkeiden ja aloitteiden mallina. Tällaisiin hankkeisiin kuuluu esimerkiksi EU:n nopeasti toimintavalmiiden voimavarojen käyttöönnoton helpottaminen.²²

30. EDA:n puitteissa on jatkettu työtä tarvittavien meri-, lentoliikenne- ja ilmakuljetusvalmiuksien kehittämiseksi vuonna 2020 puolustuksen koordinoitusta vuosittaisesta tarkastelusta laaditun raportin mukaisesti ja yhteistyössä asiaankuuluvien PRY-hankkeiden kanssa. Tulevaisuuden keskikokoisia taktisia rahtikoneita käsittelevässä hankkeessa kehitetään teollisen kehittämisen ohjeasiakirjaa sekä Euroopan puolustusrahaston vuoden 2022 työohjelmasta rahoitettavaa tutkimusta. Ylimittaisen rahdin strategisia ilmakuljetuksia käsittelevässä hankkeessa kehitetään korkean tason yhteisiä vaatimuksia, kun taas tätä alaa koskeva Euroopan puolustusrahaston vuoden 2023 työohjelman mukainen tutkimuspyyntö on avoinna hanke-ehdotuksille. Seuraavan sukupolven keskikokoisia helikoptereita käsittelevä hanke käynnistyi kesäkuussa 2023, ja siinä kerätään parhaillaan jäsenvaltioilta tietoja niiden helikoptereita koskevista suunnitelmista, millä tarkoitetaan sekä nykyisen kaluston parantamista että uusien alustojen kehittämistä.

31. Erikoisrahdin rautatiekuljetuksia koskevan sotilaallisen tarpeen osalta EU:n jäsenvaltioiden, komission ja EDA:n välinen yhteistyö on johtanut siihen, että ehdotukseen asetukseksi rautateiden infrastruktuurikapasiteetin käytöstä²³ on sisällytetty sotilaallisten liikkeiden priorisoinnin tietyin edellytyksin mahdollistavia säännöksiä. EDA käynnistää lisäksi pian tutkimuksen EU:n rautatiekapasiteetista saadakseen yleiskuvan armeijan käyttämän kansallisen ja kaupallisen rautatiekaluston nykyisestä kapasiteetista, jotta voidaan määritellä mahdolliset vaatimukset erikoistuneelle rautatiekalustolle ja sotilaskäyttöön tarkoitettulle rautatieinfrastruktuurille.

²⁰ Turvallisuus- ja puolustusalan strateginen kompassi – Euroopan unioni, joka suojaa kansalaisiaan, arvojaan ja etujaan sekä edistää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta, ST 7371/22, 21. maaliskuuta 2022.

²¹ BE, DE, ES, FR, IT, LU ja NL.

²² EU kehittää nopeaa toimintakykyä koskevaa välinettä, joka koostuu enintään 5 000 sotilaasta. EU:n nopea toimintakyky on vankka, joustava ja skaalautuva sotilaallinen väline, joka lisää EU:n laajaa kriisinhallinnan välineistöä.

²³ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi rautateiden ratakapasiteetin käytöstä yhtenäisellä eurooppalaisella rautatiealueella sekä direktiivin 2012/34/EU muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 913/2010 kumoamisesta (COM(2023) 443 final).

B. Suojautuminen turvallisuusriskeiltä

32. Neuvoston pyynnöstä²⁴ komissio, verkko- ja tietojärjestelmien yhteistyöryhmä ja EUH kehittävät parhaillaan kyberturvallisuuden riskiskenaarioita. Niissä keskitytään aluksi televiestintä- ja sähköalaan. Muita kriittisiä aloja, kuten liikennettä, arvioidaan kuitenkin hankkeen tulevissa vaiheissa. Tarvitaan häiriönsietokykyinen ja luotettava tiedonvaihtoverkosto, jonka kyberturvallisuuden taso on korkea, jotta voidaan tukea digitaalisen tiedon tehokasta jakamista asiaankuuluvien siviili- ja sotilasalan sidosryhmien ja toimijoiden kesken. Tällainen verkosto voisi hyödyntää EU:n infrastruktuuria, kuten unionin turvallisten yhteyksien ohjelmaa (IRIS²).
33. Direktiivi kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä²⁵ tuli voimaan tammikuussa 2023. Vaikka puolustus ei kuulu direktiivin soveltamisalaan, direktiivi parantaa elintärkeää infrastruktuuria ylläpitävien yksiköiden fyysistä häiriönsietokykyä 11 alalla, joihin kuuluvat maantie-, rautatie-, lento- ja meriliikenne. Näin ollen se auttaa varmistamaan, että liikenneala tarjoaa myös sotilaallisen liikkuvuuden tarvitsemia välttämättömiä palveluja. Yksi kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskevan uuden kehyksen keskeinen pilari on kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä käsittelevä ryhmä, jossa jäsenvaltioiden asiantuntijat ja komission yksiköt keskustelevat muun muassa kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvista uhista. Neuvosto vastasi Venäjän Ukrainaa vastaan käymästä sodasta johtuvaan kasvaneeseen sabotaasin uhkaan antamalla joulukuussa 2022 suosituksen koordinoitusta lähestymistavasta kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyvyn vahvistamiseen²⁶. Yksi suosituksessa käsitellyistä neljästä keskeisestä alasta on liikenne.
34. EDA ja asiaankuuluvat komission yksiköt esittelivät kesäkuussa 2023 ilmastomuutoksen vaikutuksia puolustukseen liittyvään kriittiseen energiainfrastruktuuriin²⁷, myös liikenteeseen, arvioineen tutkimuksen tulokset. Puolustus- ja turvallisuusalan kestäväää energiaa käsittelevän kuulemisfoorumin yhteydessä on jatkettu sen selvittämistä, miten uusiutuvien energialähteiden käyttöä liikenteessä voidaan lisätä, muun muassa analysoimalla raskaiden sotilaallisten logistiikka-ajoneuvojen ja infrastruktuurin vetypohjaisia ratkaisuja koskevia sotilaallisia vaatimuksia. Lisäksi EDA ja asiaankuuluvat komission yksiköt järjestivät toukokuussa 2023 alustavan arvioinnin ilmastomuutoksen ja vihreään energiaan siirtymisen vaikutuksista puolustuksen kriittisen energiainfrastruktuurin häiriönsietokykyyn ja energian toimitusvarmuuteen, mikä koskee myös sotilaskuljetusinfrastruktuuria ja jäsenvaltioiden valmiuksia.
35. EDA on jatkuvasti korostanut tarvetta häiriönsietokykyiselle ja luotettavalle tiedonvaihtoverkostolle, jonka kyberturvallisuuden taso on korkea ja joka tukee digitaalisten tietojen tehokasta vaihtoa asiaankuuluvien siviili- ja sotilasalan sidosryhmien ja toimijoiden välillä.
36. Kesäkuussa 2023 annetun, uutta lähestymistapaa ilmaston ja turvallisuuden väliseen yhteyteen koskevan yhteisen tiedonannon²⁸ mukaisesti EUH, komission yksiköt ja EDA analysoivat keinoja vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista sotilaskuljetuksissa edistämällä uusiutuvien energialähteiden ja niihin liittyvän teknologian käyttöönottoa.

²⁴ Neuvoston päätelmät Euroopan unionin kybertoimien kehittämisestä; ST09364/22, 23. toukokuuta 2022.

²⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2557, annettu 14. päivänä joulukuuta 2022, kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä.

²⁶ Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä joulukuuta 2022, unionin koordinoitusta lähestymistavasta kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyvyn vahvistamiseen.

²⁷ <https://eda.europa.eu/publications-and-data/impacts-of-climate-change-on-defence-related-critical-energy-infrastructure>

²⁸ Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle: uusi näkökulma ilmaston ja turvallisuuden väliseen yhteyteen: ilmastomuutoksen ja ympäristön tilan heikentymisen rauhaan, turvallisuuteen ja puolustukseen kohdistuvien vaikutusten käsitteleminen {JOIN(2023) 19 final}.

V – KUMPPANUUDET

A. EU ja Nato

37. Brysselissä 10. tammikuuta 2023 allekirjoitetussa kolmannessa EU:n ja Naton yhteisessä julistuksessa²⁹ tunnustetaan EU:n ja Naton sotilaallisen liikkuvuuden alalla saavuttamat tulokset. EU:n ja Naton jäsenneiltyä vuoropuhelua jatketaan kokoontumalla säännöllisesti ja tuomalla yhteen näiden kahden organisaation kaikki asiaankuuluvat työntekijät. Jäsenneilty vuoropuhelu on osoittautunut tehokkaaksi kehykseksi uuden EU:n toimintasuunnitelman esittelyssä ja keskusteluissa, joita käydään asiaankuuluvista yhteistyöaloista johdonmukaisuuden ja keskinäisen tuen varmistamiseksi. Asiantuntijataso perusteellisia tietojenvaihtoja on järjestetty erityisesti keskittyen kyberuhkien sietokykyyn ja liikenneinfrastruktuuriin, jotta kumpikin osapuoli voi ymmärtää paremmin omia painopisteitään. Naton edustajat osallistuivat lisäksi kesäkuussa 2023 järjestettyyn ensimmäiseen vuotuisen sotilaallisen liikkuvuuden tapahtumaan, ja Naton Joint Support Enablement Command -komentoryhmä osallistuu epävirallisesti asiaankuuluviin sotilaallista liikkuvuutta koskevan PRY-hankkeen kokouksiin.
38. EU:n ulkopuolisten Naton jäsenten osallistuminen asiaankuuluviin PRY-hankkeisiin tuottaa edelleen lisäarvoa muun muassa transatlantisesta sekä EU:n ja Naton näkökulmasta. Neuvosto antoi marraskuussa 2022 luvan kutsua Yhdistynyt kuningaskunta sotilaallisen liikkuvuuden PRY-hankkeeseen, Yhdysvaltojen, Kanadan ja Norjan lisäksi. Hankkeen hallinnolliset järjestelyt ovat loppuvaiheessa. Neuvosto antoi lisäksi maaliskuussa 2023 luvan kutsua Kanada logistiikkaverkostoa koskevaan PRY-hankkeeseen. Kanadan osallistumista koskevat hallinnolliset järjestelyt ovat myös viimeisessä sopimisvaiheessa. Näiden kumppanien edustajat on jo kutsuttu osallistumaan asiaankuuluvien hankkeiden kokouksiin samalla, kun odotetaan oikeudellisten järjestelyjen päätökseen saattamista.
39. Euroopan komission puheenjohtaja ja Naton pääsihteeri ilmoittivat tammikuussa 2023 perustavansa erityisen Naton ja EU:n välisen kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokykyä käsittelevän työryhmän. Kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokykyä käsittelevä EU:n ja Naton työryhmä esitteli 29. kesäkuuta 2023 arviointiraportin, jossa kartoitetaan nykyisiä turvallisuushaasteita ja esitetään suosituksia kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi. Siinä liikenne on otettu (energia-, digitaali- ja avaruusalan ohella) yhdeksi neljästä keskeisestä alasta, joilla yhteistyötä olisi vahvistettava. Siinä myös viitataan sotilaallista liikkuvuutta koskevaan jäsenneilty vuoropuheluun. Siinä suositellaan erityisesti liikenneinfrastruktuuriin liittyvää tiiviimpää yhteistyötä sotilaskuljetusten painon, koon tai laajuuden huomioon ottamiseksi.

B. Yhteyden muodostaminen muihin kumppaneihin

40. Muutettu ehdotus on osa edellä mainittua Euroopan laajuista liikenneverkkoa koskevan asetuksen tarkistamista, ja se laajentaa eurooppalaiset liikennekäytävät (näitä kutsutaan nykyisessä asetuksessa ydinverkkokäytäviksi) Ukrainaan ja Moldovaan. Käytävien laajentaminen perustuu unionin muihin pyrkimyksiin vahvistaa näiden maiden liikenneyhteyksiä EU:hun, kuten komission toukokuussa 2022 käynnistämään solidaarisuuskaita-aloitteeseen, jonka tarkoituksena on auttaa Ukrainaa pitämään kauppareittinsä avoinna Venäjän saarrettua sen satamat.

²⁹ <https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2023/01/10/eu-nato-joint-declaration-10-january-2023/>

VI – PÄÄTELMÄT JA TULEVAT TOIMET

41. Vuosi sotilaallisen liikkuvuuden toimintasuunnitelman 2.0 käynnistämisen jälkeen neljällä painopistealalla on käynnistetty asiaankuuluvia toimia, mikä on osoitus jatkuvasta edistymisestä ja kuvastaa heikkenevästä turvallisuustilanteesta johtuvaa kiireellisyyden tunnetta. Jotta jaettu tavoite hyvin toimivasta sotilaallisen liikkuvuuden verkostosta voidaan saavuttaa, kaikkia asiaankuuluvia sidosryhmiä kehoitetaan jatkamaan toimiaan osana koko hallinnon kattavaa koordinoitua lähestymistapaa. Jos neuvosto niin päättää, jäsenvaltioiden ajantasaista ja tehostettua sotilaallista liikkuvuutta koskeva lupaus edistäisi tätä tavoitetta edelleen. Se perustuisi asiaankuuluvien PRY-hankkeiden osana tehtyyn työhön sotilaallisen liikkuvuuden toimintasuunnitelman 2.0 laajemmalla soveltamisalalla.
42. Korkea edustaja ja komissio esittävät seuraavan tilanneselvityksen marraskuun 2024 loppuun mennessä.